

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.22.01:330.837

JEL Classification: M 21; O 10; P 40; P 45; F15

КОНЦЕПЦІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ ТА ЇЇ СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

© 2018 ВАЛІУЛЛІНА З. В.

УДК 338.22.01:330.837

JEL Classification: M 21; O 10; P 40; P 45; F15

Валіулліна З. В.

Концепції інституціоналізації діяльності корпорацій та її сучасні інтерпретації

Метою статті є визначення сутності концепцій інституціоналізації діяльності корпорацій та виокремлення особливостей її сучасної інтерпретації. Узагальнено структуру інституту діяльності корпорацій за функціональними рівнями. Визначено, що найбільш перспективним на сьогодні, безсумнівно, є глобальний рівень. Доведено практику використання двосторонніх угод між корпораціями і зацікавленою державою. Визначено, що серйозним інституційним питанням регулювання корпоративних відносин є проблема оподаткування корпорацій. За результатами проведеного дослідження встановлено, що процес міжнародної інституціоналізації діяльності корпорацій знаходиться на стадії становлення. Її формування відбувається, головним чином, стихійно, безконтрольно, під впливом рамочних обставин. Запропоновано створення міжнародного інституту корпорацій як самостійної одиниці в рамках наявного правового поля, а не за його межами. На підставі аналізу концепцій інституціоналізації діяльності корпорацій було виявлено, що новітній інститут діяльності корпорацій не розглядає самі корпорації як суб'єкт нормотворчої діяльності, хоча фактично за своїми функціональними характеристиками новітні корпорації давно вже стали нормотворчими інституціями як на національному, так у деяких випадках і на міжнародному рівнях. Запропоновано переглянути перелік суб'єктів міжнародного інституту діяльності корпорацій та здатність їх участі в утворенні прав.

Ключові слова: інституціоналізація, інституціональні перетворення, концепція, корпорація, міжнародний інститут, розвиток, регулювання.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 16.

Валіулліна Зоряна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра міжнародних економічних відносин, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: z.v.valiullina@nuwm.edu.ua

ORCID: 0000-0002-1989-5583

УДК 338.22.01:330.837

JEL Classification: M 21; O 10; P 40; P 45; F15

Валіулліна З. В. Концепции институционализации деятельности корпораций и ее современные интерпретации

Целью статьи является определение сущности концепций институционализации деятельности корпораций и выделение особенностей ее современной интерпретации. Обобщена структура института деятельности корпораций по функциональным уровням. Определено, что наиболее перспективным в настоящее время, несомненно, является глобальный уровень. Доказана практика использования двусторонних соглашений между корпорациями и заинтересованными государствами. Определено, что серьезным институциональным вопросом регулирования корпоративных отношений является проблема налогообложения корпораций. По результатам проведенного исследования установлено, что процесс международной институционализации деятельности корпораций находится в стадии становления. Ее формирование происходит, главным образом, стихийно, бесконтрольно, под влиянием рамочных обстоятельств. Предложено создание международного института корпораций в качестве самостоятельной единицы в рамках существующего правового поля, а не за его пределами. На основе анализа концепций институционализации деятельности корпораций было обнаружено, что новейший институт деятельности корпораций не рассматривает сами корпорации как субъект нормотворческой деятельности, хотя фактически по своим функциональным характеристикам новые корпорации давно уже стали нормотворческими институтами как на национальном,

UDC 338.22.01:330.837

JEL Classification: M 21; O 10; P 40; P 45; F15

Valiullina Z. V. The Concepts of Institutionalization of Corporate Activity and its Modern Interpretations

The aim of the article is to define the essence of the concepts of institutionalization of corporate activity and to highlight the features of its modern interpretation. The structure of the institution of corporate activity at functional levels is generalized. It is established that the global level is undoubtedly the most promising at the moment. The practice of using bilateral agreements between corporations and interested states is proved. It is determined that a serious institutional issue of regulation of corporate relations is the problem of corporate taxation. According to the results of the conducted research, it is established that the process of international institutionalization of corporate activity is in its formative stage. Its formation takes place mainly spontaneously, uncontrollably, under the influence of framework circumstances. The creation of an international institution of corporations as an independent unit within the existing legal framework, and not beyond its borders, is proposed. Based on the analysis of the concepts of institutionalization of corporate activity, it is found that the newest institution of corporate activity does not consider corporations themselves as a subject of norm-setting activity, although in fact, according to their functional characteristics, new corporations have long become normative institutions both nationally and in some cases internationally. It is proposed to revise the list of subjects of the international institutions of corporate activity and the ability of their participation in lawmaking.

так в некоторых случаях и на международном уровнях. Предложено пересмотреть перечень субъектов международного института деятельности корпораций и способность их участия в образовании прав.

Ключевые слова: институционализация, институциональные преобразования, концепция, корпорация, международный институт, развитие, регулирование.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 16.

Валиуллина Зоряна Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра международных экономических отношений, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: z.v.valiullina@nuwm.edu.ua

ORCID: 0000-0002-1989-5583

Keywords: institutionalization, institutional transformation, concept, corporation, international institution, development, regulation.

Fig.: 1. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 16.

Valiullina Zoriana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of International Economic Relations, National University of Water Management and Natural Resources Use (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: z.v.valiullina@nuwm.edu.ua

ORCID: 0000-0002-1989-5583

Постановка проблеми. Більше, ніж будь-яка організація, транснаціональні корпорації є первинними двигунами світової економіки і становлять серйозну загрозу економічній автономії національним урядам. Вони знаходяться по всій карті світу і проявляються через різні режими, які контролюють і координують транзакції в географічно розподілених виробничих мережах. Саме корпорації є однією з найвпливовіших структур та одним із наслідків глобалізації. Завдяки злиттю і поглинанню корпорації збільшились не лише в розмірах, але і в доходах, які часто набагато перевищують доходи певних держав. Сьогодні корпорації є більш сильнішими, ніж багато держав світу, які прагнуть контролювати їх. В цьому контексті доцільним є формування правил в глобальному масштабі, особливо коли невеликі національні уряди здаються менш здатними контролювати ці корпорації. Через глобалізацію нові правила міжнародної торгівлі, тиск інвесторів і слабку державну податкову базу їх положення на національному рівні ослабли.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед учених, які акцентували свою увагу на дослідженнях, присвячених проблемі інституціоналізації, чільне місце займають як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед них: Рабін Р., Доод П. [6], Фіч Дж. [7], Хан Р. [8], які визначили, що національне інституційне середовище на сьогодні є малоефективним. У сучасній науковій літературі значну увагу приділено формуванню єдиної світової інституційної системи діяльності корпорацій як механізму досягнення поставлених цілей у мережевих відносинах. Серед них можна виділити роботи Бебчук Л. [9], Сазонця І., Естербрук Ф. [3], Деніс Д. [10], Кофрі Ж. та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. На сьогодні залишається не розробленою проблематика розвитку інститутів регулювання корпорацій на міжнародному рівні в інформаційну епоху, оскільки такі проблеми, як відмивання грошей, ухилення від сплати податків, приховування коштів в офшорних точках, спекуляція на валютних ринках, можуть не тільки збагатити кілька корпорацій, але і підштовхнути мільйони до бідності, а також призвести до фінансових криз. Тому аналіз інституційної динаміки регулювання діяльності корпорацій на міжнародному рівні має величезний інтерес і практичну цінність.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності концепції інституціоналізації діяльності корпо-

рацій та виокремлення особливостей її сучасної інтерпретації.

Основні результати дослідження. Протягом всього ХХ століття міжнародна інституціоналізація діяльності корпорацій, як свідчать публікації видатних теоретиків і практиків корпоративного права Герардін Д. [1], Кракман Р. [2], Естбрук Ф. [3], Керрі В. [4], була пов'язана з традиційними рамками та складалася з двох типів нормативних систем: одна з них була регламентована самими державами для внутрішніх відносин, а інша – серед держав для міждержавних відносин. Створення індивідуальних норм було запорукою дотримання прав на міжнародному рівні, внаслідок чого з'явилися неурядові організації, які почали відігравати важливу роль на міжнародній правовій арені, так само як і різні регіональні організації, установи та судові органи.

Поширення учасників міжнародного права сприяло поширенню міжнародних правових норм. Більш того, навіть класичні правові суб'єкти, такі як суди, змінили свою роль у світі цієї модернізації міжнародного права. Наприклад, сьогодні судді більш схильні «застосовувати міжнародні норми щодо транснаціональних корпорацій, брати участь в транснаціональному судовому діалозі і навіть приймати концепції універсальної юрисдикції». Таким чином, як вже зазначали дослідники, міжнародне інституційне середовище трансформувалося, в якому між різними економічними контекстами або регіонами зв'язки стають мережевими. В табл. 1 автором систематизовано базові інститути діяльності корпорацій Великобританії в період 1651–1765 рр.

Наукові доробки вчених-економістів: Рабін Р., Доод П. [6], Фіч Дж. [7], Хан Р. [8] свідчать, що національне інституційне середовище на сьогодні є малоефективним. Доволі яскравим прикладом цього є публікації Томсона Р. та Харіса Дж. [5], які в своїх дослідженнях висвітлюють неефективність державного регулювання залізничного транспорту США в ХІХ ст. Так, автори зазначили, що більшість законів, створених для контролю за залізницями США в ХІХ ст., просто ігнорувалися великими корпораціями. Аналогічним чином дія Федеральної торговельної комісії проти Microsoft часто розглядається як дрібниця. Суддя Стенлі Споккін відхилив рішення, прийняте в червні 1995 року щодо монополії Microsoft [3], вказавши, що таке рішення

Систематизація базових інститутів діяльності корпорацій Великобританії в період 1651–1765 рр. [5]

Назва	Рік	Зміст
Акт про навігацію	1651	Всі екіпажі повинні становити не менше 1/2 англійської мови за національністю. Більшість товарів повинні перевозитися англійським кораблем. Мета: виключити Голландію з колоніальних торгових маршрутів
Акт про навігацію	1660	Вся колоніальна торгівля перебувала на англійських судах. Капітан і 3/4 екіпажу повинні бути англійськими. Був розроблений довгий список «перелічуваних товарів», в тому числі тютюн, цукор, рис, які могли бути відправлені тільки англійським кораблем
Акт про шпателі	1663	Необхідні товари, призначені для колоній, відправлені з Африки, Азії або Європи, спочатку повинні бути висаджені в Англії до відправлення в Америку
Акт про мита на плантації	1673	Капітани кораблів повинні гарантувати, що вони будуть постачати товари в Англію або будуть піддаватися фінансовим санкціям
Акт про навігацію	1696	Подальше посилення раніше діючих законів про навігацію; створення системи адміральських судів для забезпечення дотримання правил торгівлі та покарання контрабандистів. Посадові особи митниці дали повноваження видавати судові накази про допомогу на борту суден і шукати контрабандні вантажі
Акт про вовну	1699	Щоб запобігти конкуренції з англійськими виробниками, забороняється колоніальний експорт вовняної тканини
Американський закон про доходи (Закон про цукор)	1764	Лорд Гренвілл вводить нову політику для отримання доходу, комбінуючи нові мита на імпортовані товари зі строгими положеннями про збори. Податок французьких кораблів з Вест-Індії фактично був знижений, але правоохоронні органи намагалися припинити хабарі і контрабанду

не є ефективним і необхідно вжити більш жорстких заходів. Тому основною рисою інституціоналізаційної діяльності корпорацій є формування економічного простору на тлі боротьби державних стратегічних інтересів, окремих економічних держав або груп високорозвинених держав (зокрема, можна говорити про протиріччя між Сполученими Штатами Америки і Європейськими співтовариствами). Новітні тренди трансформації інституційної системи діяльності корпорацій опрацьовуються багатьма авторами, які акцентують свою увагу на різних аспектах існуючих процесів в інституційній динаміці діяльності корпорацій. Але в них бракує системності та єдиної позиції вектора інституційної динаміки, тому систематизуємо основні релевантні позиції.

Так, на думку Керрі В. [4], головною суперечністю існуючої інституційної системи діяльності корпорацій є розбіжність позицій окремої держави до положень міжнародного права, розлад між базисом і надбудовою. Автор підкреслює, що на сьогодні постає питання про інтеграцію кожної країни в світове господарство, в міжнародні організації та об'єднання, включаючи СОТ. Сильні економічні зв'язки держави з іншими країнами зумовлюють рівень економіки, соціальних відносин, науково-технічного прогресу. Крім цього, необхідно зазначити і наявність протиріч між основними правовими системами різних держав, що перешкоджає можливості зближення міжнародного корпоративного права в повному обсязі.

Інший тренд, що акцентує увагу на національних системах корпоративного права, як частини інституту діяльності корпорацій, висвітлює у своїх дослідженнях Бебчук Л. А. [9]. Згідно з публікацією автора на сьогодні розвивається процес диференціації національних систем

інституціоналізації діяльності корпорацій. Перший тип – «ринкова» система, яка існує, головним чином, в англійських країнах, і система «власників великих пакетів», що існує з різними варіаціями в континентальній Європі, Східній Азії і деяких інших країнах. У кожній системі є свої переваги та недоліки. Так, детальний аналіз теоретичних підходів до типів вищезазначених систем [4; 7; 9] дає змогу стверджувати, що ринкова система інституційної діяльності корпорацій характеризується існуванням великої кількості дрібних і відсутністю домінуючих акціонерів, а також передачею широких повноважень з управління корпорацією його виконавчим органам. На протигагу ринковій системі система «мажоритарних акціонерів» характеризується наявністю невеликої кількості домінуючих акціонерів, які володіють контрольним пакетом, як і в ринковій системі, керуючі контролюють діяльність корпорації. Але наявність великих інвесторів має на увазі більш високий рівень моніторингу та контролю діяльності керуючих.

Іншою основоположною тенденцією трансформації інституційної системи діяльності корпорацій є стрімка уніфікація норм, яка відбувається завдяки зближенню національних правових систем. Зазначена тенденція ускладнюється, як було показано вище, наявністю суттєвих суперечностей з низки принципових питань.

Слід зазначити ще одну важливу перешкоду для проведення масштабної уніфікації норм, що регулюють діяльність багатонаціональних корпорацій. Йдеться про багатогранність і неоднозначність розуміння дефініції юридичної особи різними законодавчими системами, а також про значні розбіжності в правовому становищі господарюючих суб'єктів, оскільки кожна держава має свою,

часто унікальну, систему організаційно-правових форм корпорацій, яка не співпадає з системами іноземних законодавств.

Так, значна кількість науковців, серед яких Естербрук Ф. [3], Деніс Д. [10], Коффі Ж. [11], акцентують увагу на формуванні єдиної світової інституційної системи діяльності корпорацій, яка, імовірно, повинна складатися з норм «національного», «міжнародного і внутрішнього» і «транснаціонального» права. Цьому, скоріше за все, буде передувати розвиток права Світової організації торгівлі, права Міжнародного валютного фонду і права Міжнародної організації праці, що призведе до звуження компетенції держав, які, з іншого боку, почнуть все активніше залучатися до міжнародних економічних відносин нарівні з приватними організаціями. Така точка зору знаходить все більше прихильників, що зумовлює появу думок про застарілість суверенітету, про його несумісності з існуванням міжнародного співтовариства і тенденцією загальної та інституційної інтеграції корпорацій.

Хоча деякі науковці притримуються іншої позиції. Такі вчені, як Баркан Д., Агілеро Р., Клауснер М [12], вказують на те, що глобалізація покликана підсилити тенденцію суверенітету держави, що поєднується з посиленням їхньої взаємозалежності і прив'язкою до міжнародних норм.

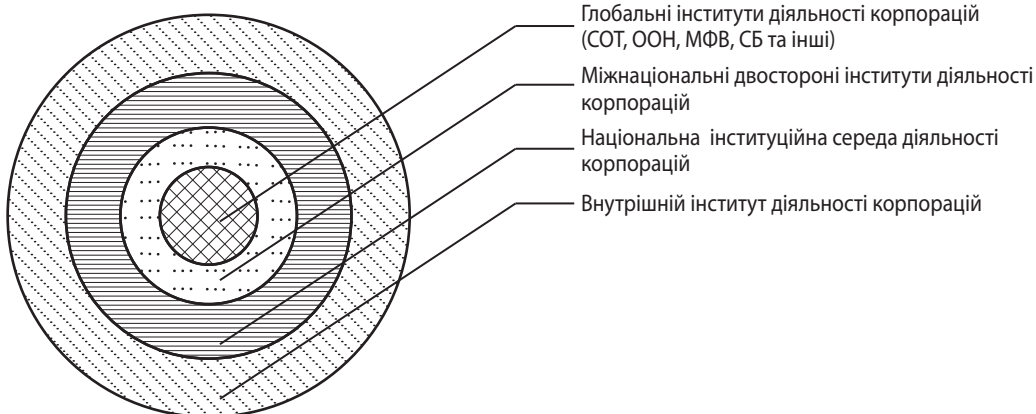

Рис. 1. Структура інституту діяльності корпорацій за функціональними рівнями на сучасному етапі [6–8]

практика двосторонніх угод між корпораціями і зацікавленою державою та із національними інститутами корпоративної діяльності зустрічають неоднозначну оцінку з боку практиків і теоретиків.

Так, Наенмер Г., Кокініс А., та Свігварт Ф. простежують тенденцію до уніфікації норм, що підтверджується наявністю великої кількості угод, які містять часто аналогічні, проте не ідентичні норми. Також автори акцентують увагу на тому, що новітня державна практика значною мірою сприяє розвитку міжнародного інституту діяльності корпорацій в галузі економічного співробітництва. З іншого боку, безспідставно стверджується, що подібні угоди часто створюють положення нерівності сторін, внаслідок чого підривається стабільність міжнародних економічних відносин. Водночас практика показує, що сьогодні найпоширенішим способом регулювання міжнародної діяльності корпорацій залишається саме укладення договорів між приймаючою країною і країною базування. З кожним ро-

м інший вчений-практик Тесон Ф. [13] підкреслює «важливість і незамінність суверенної держави як основного суб'єкта міжнародного інституту діяльності корпорацій». Також у своїх статтях автор висловлює з цього приводу категоричне твердження, що глобальні корпорації, що дрейфують від своїх національних політичних якорів і плавають в безмежному світовому ринку, є міфом.

Гордон Дж. [14] та Клауснер М. [12], проаналізувавши економічні та правові структури корпорацій США, Німеччини і Японії, доходять висновку, що «порівняно з багатьма американськими корпораціями німецькі і японські фірми зберігають досить чітке відчуття своєї національної самобутності, більш чітко зобов'язання щодо національного та регіонального процвітання в мінливому міжнародному середовищі і більш чітко реалістичне відчуття можливостей решти світу адаптувати внутрішні поведінкові норми своїх власних країн. У будь-якому випадку процес уніфікації міжнародного приватного права в цілому і міжнародного корпоративного права зокрема носить об'єктивний характер, а тому потребує особливої уваги. Загалом структура інституту діяльності корпорацій за функціональними рівнями наведено на рис. 1.

Слід зазначити, що найбільш перспективним на сьогодні, безсумнівно, є глобальний рівень. Своєю чергою,

ком збільшуються прямі міжнародні економічні відносини за участю міжнародних економічних компаній і корпорацій, залишається лише сподіватися на те, що з часом виникатиме менше протиріч між корпораціями, які сьогодні, за спостереженнями багатьох дослідників [8; 15], вносять у навколишній світ негативні економічні ефекти в приймаючих країнах.

Багатосторонні угоди укладаються між декількома суб'єктами і залежно від їх характеру поділяються на універсальні, регіональні та субрегіональні угоди та договори. Універсальні договірні угоди та норми формуються за допомогою спеціалізованих органів – Міжурядової Комісії з корпорацій. Результатом їх діяльності став розроблений ще в 1975 році Кодекс поведінки корпорацій. Розробка та узгодження тексту Кодексу на рівні проекту багатостороннього міжнародно-правового акту можна назвати показником нового політичного мислення в глобалізованому світі, усвідомлення цілісності і неподільності світу,

його взаємозв'язку і взаємозалежності. В основі пошуку сучасних підходів до правового регулювання міжнародних економічних відносин покладено принцип захисту «багатоголосих» інтересів різних країн і регіонів за допомогою гуманності, загальнолюдських цінностей і раціональності [15]. Незважаючи на це, Кодекс поведінки корпорацій, однак, досі не прийнятий через низку суперечливих думок з приводу ключових питань, таких як: визначення корпорацій; співвідношення між зобов'язаннями корпорацій і держав; можливість надання національного режиму філіям іноземних корпорацій; застосування звичайного міжнародного права щодо діяльності корпорацій; правила націоналізації майна корпорацій; юрисдикція під час регулювання спорів [16]. Регіональні та субрегіональні угоди укладаються в рамках різних економічних союзів: ЄС (Європейського Співтовариства), ОЕСР (Організації економічного співробітництва та розвитку), ЛАЕС (Латиноамериканської економічної системи), СНД (Співдружності Незалежних Держав) і ряду інших організацій. Таке регулювання має більшу ефективність на сьогодні. В результаті виробляються загальні правові норми для міжнародних корпорацій у рамках конкретних економічних об'єднань, що сприяє певній універсалізації даних норм. Надалі такі рішення можуть прийняти більш глобальний статус, що, безсумнівно, сприятиме розвитку універсального транснаціонального права.

Проаналізувавши проблему збільшення обсягу прав корпорацій і можливість їх включення в систему міжнародного права як самостійних суб'єктів, Тесон Ф. [13] доходить висновку про те, що для визнання такого статусу не вистачає двох моментів: 1) визнання їх як суб'єктів міжнародного права державами, міжнародними організаціями та «наддержавними структурами»; 2) безпосереднього (тобто не через внутрішнє право) поширення на юридичних осіб норм, створених державами, міжнародними організаціями або «наддержавними структурами». В процесі узагальнення процесу інституціоналізації діяльності корпорацій та її сучасні інтерпретації було систематизовано новітні напрями трансформації базових інститутів діяльності корпорацій за функціональними рівнями, запропоновано такі висновки, які характеризуються значним рівнем новини та практичної цінності.

Висновки. На основі авторського аналізу концепцій інституціоналізації діяльності корпорацій було виявлено, що новітній інститут діяльності корпорацій не розглядає самі корпорації як суб'єкт нормотворчої діяльності, хоча фактично за своїми функціональними характеристиками новітні корпорації давно вже стали нормотворчими інституціями, як на національному рівні, так у деяких випадках і на міжнародному рівні. Тому пропонується переглянути перелік суб'єктів міжнародного інституту діяльності корпорацій. В основі авторського поділу покладено здатність їх участі в утворенні прав, тобто правотворчості, оскільки аналіз класичних і новітніх наукових опрацювань свідчить про наявність практик укладання двосторонніх угод між міжнародними корпораціями та державами або іншою корпорацією, що є одним із способів інституційного регулювання діяльності багатонаціональних юридичних

осіб. Це, безсумнівно, свідчить про своєрідну презумпцію наділення корпорацій частково нормоутворюючими функціями.

По-друге, в результаті авторського аналізу встановлено, що процес міжнародної інституціоналізації діяльності корпорацій знаходиться на стадії становлення, її формування відбувається, головним чином, стихійно, безконтрольно, під впливом рамочних обставин. Дискусійним залишається питання про можливість виникнення антиглобалістських тенденцій світового масштабу, які не дозволять міжнародному інституту діяльності корпорацій закріпитися в чітку систему, що має свої межі і знаходиться в рамках правового простору міжнародних організацій. Всі ці процеси загальмовують реальне оформлення єдиного інституційного корпоративного поля, але не виключають існування і визнання ряду принципів і керівних норм, необхідних для правильного регулювання діяльності таких складних економічних одиниць, як корпорації. На нашу думку, перш за все, потрібно звернутися до імперативних норм міжнародного права, оскільки не викликає сумнівів той факт, що виникнення міжнародного інституту корпорацій як самостійної галузі можливо тільки в рамках існуючого правового поля, а не за його межами.

Внаслідок цього принципи міжнародного права слід розглядати як певний фундамент для інституту діяльності новітніх корпорацій. Конкретизація і закріплення таких принципів уже сьогодні відбуваються на рівні універсальних угод, що укладаються спеціалізованими органами під егідою ООН. Найяскравішим прикладом такого документа є «Норми, що стосуються обов'язків транснаціональних корпорацій та інших підприємств в області прав людини», прийняті в 2003 році, де розміщено багато послань на інші документи, що існують в цій сфері. Проте зараз інститут діяльності корпорацій розвивається в умовах природних механізмів економіки, повністю відповідаючи теорії регуляції. Крім того, не можна не зазначити, що зближення корпорацій у широкому сенсі сприяє ще одна глобальна спрямованість. Одна з основних тенденцій сучасної системи міжнародних економічних відносин – зростання ролі міждержавного інвестиційного співробітництва.

По-третє, доведено, що серйозним інституційним питанням регулювання корпоративних відносин є проблема оподаткування корпорацій, особливо це стосується корпорацій зі статутним капіталом, розміщеним у різних державах, коли досить складно визначити національну приналежність такої корпорації.

Численні дослідження [2; 11; 12; 15] свідчать, що у таких корпорацій виникає реальна можливість уникнути податків або організувати діяльність у країнах із режимом низьких податків. Сьогодні, коли подібних корпорацій ще не так багато, а більшість корпорацій мають чітко визначену державну приналежність, ця проблема не отримала належного розгляду та потребує детальної розробки. Таким чином, подальшого розвитку потребує обґрунтування новітніх підходів до діяльності корпорацій в інституційній економіці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Geradin D. Limiting the Scope of Article 82 EC: What Can the EU Learn from the US Supreme Court's Judgment in *Trinko* in the Wake of *Microsoft*, *IMS*, and *Deutsche Telekom*. *Common Market Law Review*. 2004. Vol. 41. P. 1519–1553.
2. Kraakman R., Hansmann H. The end of history for corporate law. *Corporate Governance*. Gower, 2017. P. 49–78.
3. Easterbrook F. H. International corporate differences: Markets or law? *Journal of Applied Corporate Finance*. 1997. Vol. 9. No. 4. P. 23–30.
4. Cary W. L. Federalism and corporate law: reflections upon Delaware. *The Yale Law Journal*. 1974. Vol. 83. No. 4. P. 663–705.
5. Harris J. G. *Sick Economies: Drama, Mercantilism, and Disease in Shakespeare's England*. University of Pennsylvania Press, 2004. 21. 61 p.
6. Dodd P., Leftwich R. The market for corporate charters: «Unhealthy competition» versus federal regulation. *Journal of Business*. 1980. Vol. 53. P. 259–283.
7. Fisch J. E. The new federal regulation of corporate governance. *Harvard Journal of Law & Public Policy*. 2004. Vol. 28. P. 39–49.
8. Hahn R. W., Sunstein C. R. A new executive order for improving federal regulation? Deeper and wider cost-benefit analysis. *University of Pennsylvania Law Review*. 2002. Vol. 150. No. 5. P. 1489–1552.
9. Bebchuk L. A. Federalism and the corporation: the desirable limits on state competition in corporate law. *Harvard Law Review*, 1992. P. 1435–1510.
10. Denis D. K., McConnell J. J. International corporate governance. *Journal of financial and quantitative analysis*. 2003. Vol. 38. No. 1. P. 1–36.
11. Coffee Jr J. C. Racing towards the top?: The impact of cross-listings and stock market competition on international corporate governance. *Columbia law review*, 2002. P. 1757–1831.
12. Klausner M. Empirical Studies of Corporate Law and Governance: Some Steps Forward and Some Steps Not. Law Working Paper, 2018. № 381. URL: http://www.ecgi.global/sites/default/files/working_papers/documents/finalklausner.pdf
13. Teson F. A philosophy of international law. Westview Press, 1998. 196 p.
14. Gordon J. N., Ringe W. G. (ed.). *The Oxford Handbook of Corporate Law and Governance*. Oxford University Press, 2018. 1216 p.
15. Seligman E. R. A. *The income tax: a study of the history, theory, and practice of income taxation at home and abroad*. New York: The Macmillan Company, 1914. 743 p.
16. Cabrera L. *The Case for a United Nations Parliamentary Assembly as a Means of Promoting Just Security*. Just Security in an Undergoverned World, 2018. 413 p.

REFERENCES

- Bebchuk, L. A. "Federalism and the corporation: the desirable limits on state competition in corporate law" In *Harvard Law Review*, 1435-1510. 1992.
- Cary, W. L. "Federalism and corporate law: reflections upon Delaware" *The Yale Law Journal* vol. 83, no. 4 (1974): 663-705.
- Cabrera, L. *The Case for a United Nations Parliamentary Assembly as a Means of Promoting Just Security* Just Security in an Undergoverned World, 2018.
- Coffee Jr., J. C. "Racing towards the top?: The impact of cross-listings and stock market competition on international corporate governance" *Columbia law review* (2002): 1757-1831.
- Denis, D. K., and McConnell, J. J. "International corporate governance" *Journal of financial and quantitative analysis* vol. 38, no. 1 (2003): 1-36.
- Dodd, P., and Leftwich, R. "The market for corporate charters: «Unhealthy competition» versus federal regulation" *Journal of Business* vol. 53 (1980): 259-283.
- Easterbrook, F. H. "International corporate differences: Markets or law?" *Journal of Applied Corporate Finance* vol. 9, no. 4 (1997): 23-30.
- Fisch, J. E. "The new federal regulation of corporate governance" *Harvard Journal of Law & Public Policy* vol. 28 (2004): 39-49.
- Geradin, D. "Limiting the Scope of Article 82 EC: What Can the EU Learn from the US Supreme Court's Judgment in *Trinko* in the Wake of *Microsoft*, *IMS*, and *Deutsche Telekom*" *Common Market Law Review* vol. 41 (2004): 1519-1553.
- Gordon, J. N., and Ringe, W. G. *The Oxford Handbook of Corporate Law and Governance* Oxford University Press, 2018.
- Hahn, R. W., and Sunstein, C. R. "A new executive order for improving federal regulation? Deeper and wider cost-benefit analysis" *University of Pennsylvania Law Review* vol. 150, no. 5 (2002): 1489-1552.
- Harris, J. G. *Sick Economies: Drama, Mercantilism, and Disease in Shakespeare's England* University of Pennsylvania Press, 2004.
- Klausner, M. "Empirical Studies of Corporate Law and Governance: Some Steps Forward and Some Steps Not" Law Working Paper, 2018. http://www.ecgi.global/sites/default/files/working_papers/documents/finalklausner.pdf
- Kraakman, R., and Hansmann, H. "The end of history for corporate law" In *Corporate Governance*, 49-78. Gower, 2017.
- Seligman, E. R. A. *The income tax: a study of the history, theory, and practice of income taxation at home and abroad* New York: The Macmillan Company, 1914.
- Teson, F. *A philosophy of international law* Westview Press, 1998.